

13.6.2012

Jakelussa mainituille

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAVUODESTA 2011

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n (254/2004) nojalla edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2011 ja niistä toimenpiteistä, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annettu toimintakertomus, 15.5.2012 annettu tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aihetta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on erityistuomioistuimeen rinnastettava sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin. Sen toiminnasta säädetään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1299/2006). Lautakunnan tehtävänä on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisen, yhdenmukaisen ja perustellun päätöksen kohtuullisessa ajassa kansalaiselle, joka on tyytymätön Kansaneläkelaitoksen tekemään päätökseen. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ei ole muutoksenhakuelin opintotukea ja työttömyysturvaa koskevissa asioissa. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpitoyksikköön ja sen tilinpäätös raportoidaan osana ministeriön tilinpäätöstä.

1. Yleisarvio

Käsittelyajan tulostavoite tulossopimuskaudella 2008–2011 ei ole osoittautunut realistiseksi valitusmääriin ja käytettävissä oleviin resursseihin nähden. Sen vuoksi sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa on jo useana vuonna jäänyt saavuttamatta käsittelyajalle asetetut tulostavoitteet. Sopimuskauden aikana sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta on kuitenkin merkittävästi tehostunut ja työtä on tehty sen eteen, että käsittelyajat saadaan kohtuullisiksi tulevana vuosina.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta täytti sille asetetut tulostavoitteensa hyvin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Käsittelyaika oli vuoden 2011 lopussa 11,8 kuukautta eikä lautakunnan tärkein yksittäinen tulostavoite toteutunut. Lautakunnan käsittelemien asioiden valitusajat ovat edelleen pitkiä. Ratkaistavana olevien asioiden käsittelyaikojen pituudella on välittömiä vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan ja välillisiä vaikutuksia muihin toimijoihin, joille kansalaiset osoittavat kyselyitä ja kanteluita.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ja sen kehittäminen ovat toimintakertomuksen ja muun aineistoin perusteella tuottaneet hyvän tuloksen toimintavuodelta 2011 (arvosana 4-).

Tarkasteltaessa koko tulossopimuskautta 2008–2011 yhteiskunnallisten vaikutusten osalta, voidaan todeta, että lautakunta on kauden aikana onnistunut kehittämään toimintaansa merkittävästi. Lautakunnan menettelytapoja on yksinkertaistettu monella tavalla tuloskauden aikana, mikä on johtanut ratkaisujen vuotuisen määrän kasvuun per henkilötöyvuosi, siitä huolimatta, että esittelijöiden viikkotyömäärää eli pensumia laskettiin vuonna 2007.



Tulossopimuskauden aikana valitusten käsittelyaika on ollut kohtuuttoman pitkä, mutta se on kääntynyt nopeaan laskuun vuoden 2009 lopulta alkaen ja alkaa lähestyä kohtuullista tasoa. Tämän hetken arvion mukaan kohtuullinen käsittelyaika saavutettaneen vuoden 2013 lopulla. Vuoden 2011 joulukuussa käsittelyaika oli laskenut jo 10,4 kuukauteen vuoden 2009 17 kuukaudesta.

Vuonna 2010 suoritettiin lautakunnan työprosessien auditointi, jonka avulla saatiin tietoa käsittelyprosessin solmukohdista ja kehittämistarpeiden kohdistamisesta. Tämä on osaltaan nopeuttanut valitusruuhkan purkua.

Toiminnallisten tulostavoitteiden osalta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on tulossopimuskauden aikana onnistunut kohtalaisen hyvin. Päätöksen hinta on pysynyt lähestulkoon samana kauden aikana. Ratkaisumäärät per henkilötyövuosi on kasvanut noin 15 prosenttia kauden aikana, joten sen osalta kehitys on ollut hyvä.

Tulossopimuskauden 2008–2011 aikana lautakuntaan tulleiden valitusten määrä on vaihdellut noin 22000 vuosittaisen valituksen molemmin puolin. Ratkaistujen tapausten määrä on kasvanut selvästi lautakunnan saatua ruuhkan purkamiseen lisäresursseja joilla palkattiin lisätyövoimaa. Valitusten määrä lautakunnan päätöksistä on pysynyt alle tulossopimuksessa olleen tavoitteen koko kauden ajan. Kanteluiden määrä lautakunnan toiminnasta kasvoi vuoteen 2010 saakka, mutta väheni huomattavasti vuonna 2011. Tämä selittyy käsittelyajan reippaalla lyhentymisellä kauden loppua kohden.

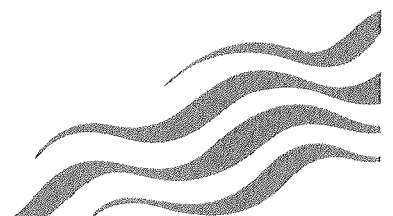
Henkisten voimavarojen tulostavoitteet on saavutettu kauden aikana hyvin. Sairauspoissaolot ja työuupumus ovat vähentyneet kauden aikana ja henkilöstön koulutuspäiviä on lisätty suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2010 valmistui henkilöstö- ja tasa-arvosuunnitelma. lautakunta on säännöllisesti yhteistyössä työterveyshuollon kanssa suorittanut toimenpiteitä työhyvinvoinnin lisäämiseksi ja työilmapiirin parantamiseksi tulossopimuskauden aikana. Vuonna 2010 suoritettun työkuormittavuusmittauksen mukaan työn kuormittavuus on vähentynyt kauden aikana.

Yleisarvosana sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tulossopimuskaudelta 2008-2011 on tyydyttävä (3 ½).

Arviointiasteikko 5–1; 5=erinomainen, 4=hyvä tulos, 3=tyydyttävä tulos, 2=välttävä tulos ja 1=heikko tulos.

2. Kannanoton valmistelu

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaa koskeva ministeriön toimintakertomuskannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön asianomaisesta laitoksesta vastuussa olevassa tulossopimusten sisäisessä valmisteluryhmässä sekä käsitelty vakuutusosaston johtoryhmässä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon, tilinpäätösasiakirjaan sekä tarvittaessa muuhun aineistoon. Kannanotto on käsitelty myös ministeriön virkamiesjohtoryhmässä. Kannanottoluonnos on esitelty virastoille ja laitoksille hallinnonalan tulosehjauspäivillä, joilla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on antanut palautteen kannanotosta. Ministerit omalta toimialaltaan ovat tehneet päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä.



3. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä tulostavoitteiden toteutumisesta toimintavuodesta 2011

3.1 Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitys

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisia, yhdenmukaisia ja ymmärrettävästi perusteltuja päätöksiä valitusasioihin.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaika lyheni vuoden 2010 keskimääräisestä 15,8 kuukaudesta vuoden 2011 aikana keskimäärin 11,8 kuukauteen. Käsittelyajan lyhentämiseen eli valitusruuhkan purkua varten lautakunta on saanut lisäresursseja käyttöönsä ja käsittelyaika on lyhentynyt. Käsittelyajan kehitys on saatu oikealle uralle ja käsittelyaika on jatkanut lyhentymistä vuonna 2012.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Valituksia vähentäviä toimenpiteitä selvitettiin ministeriön asettamassa työryhmässä, joka luovutti muistionsa keväällä 2011.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä vähentyi huomattavasti edellisvuoden 23 kantelusta 4 kanteluun. Määrää voidaan yhä pitää vähäisenä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Lautakunnan ratkaisulinja on ruuhkasta huolimatta säilynyt ennallaan ja muutosaste lautakunnan tekemistä päätöksistä vakuutusosoikeudessa on pysynyt alhaisena. Valitusratkaisujen laatua mittaava päätösten muutosaste vakuutusosoikeudessa oli 10 prosenttia, joka on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen. Tältä osin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ylitti tavoitteen.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta saavutti tavoitteensa hyvin (arvosana 4).

3.2 Toiminnallisten tulostavoitteiden kehitys

3.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle asetettiin vuodelle 2011 toiminnan taloudellisuustavoitteeksi se, että päätöksen hinta on 160 euroa. Toteutunut valitusratkaisun kustannus oli 184 euroa. Tätä eroa selittää osittain se, että lautakunnassa ei ratkaistu tavoitteen mukaista määrää valituksia. Tämä puolestaan johtui siitä, että tukityöllistettyjä työntekijöitä ei työvoimaviranomaisista johtuvista syistä ollut vuoden aikana tavoitteena ollutta määrää 10 kpl vaan kaksi, jolloin ratkaistujen tapausten määrä jäi suunnitellusta. Lautakunnan voidaan katsoa jääneen tulostavoitteesta.

Toiminnan tuottavuudelle asetettiin tavoitteeksi 455 valitusratkaisua henkilötyövuotta kohden. Toteutunut määrä ratkaisuja henkilötyövuotta kohden oli 399. Tulostavoite alittui selvästi.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle ei ole asetettu tuottavuusohjelman mukaista henkilötyövuositavoitetasoa sopimuskaudelle 2008–2011. Lautakunnan on kiinnitettävä



erityistä huomiota siihen, että sen toiminta pysyy tehokkaana ruuhkan purkamisen päättyessä ja lisäresurssien poistuessa.

Lautakunnan toiminnallinen tehokkuus jatkaa vuonna 2009 alkanutta tehostumista ja se **saavutti tyydyttävän tason vuonna 2011 (arvosana 3 ½).**

3.2.2 Tulokset ja laadunhallinta

Vuoden 2011 osalta arvioitiin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapuvan noin 22 800 valitusasiaa. Vuonna 2011 sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapui 23 365 valitusasiaa, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2010.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulostavoitteena oli 31 000 valitusasian käsittely. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ratkaisi vuonna 2011 yhteensä 27 629 valitusasiaa, joka on 4 264 enemmän kuin uusia saapui. Ratkaisuprosentti vireille tulleista asioista oli 118. Tulostavoitteen saavuttamista hankaloitti pitkään jatkunut epätietoisuus lautakunnan vuoden 2012 määrärahoista, mikä johti siihen, että määrärahaista henkilöstöä hakeutui muihin työpaikkoihin. Lisäksi tukityöllistettyjä oli suunniteltua vähemmän vuoden 2011 aikana.

Palvelukyvyyn sekä suoritteiden laadun osalta lautakunnalle oli asetettu tavoitteeksi käsittelyajan lyhentäminen 11 kuukauteen vuonna 2011. Vuoden 2011 keskimääräinen käsittelyaika oli 11,8 kuukautta eikä tulostavoitetta aivan saavutettu. Lautakunnalle oli asetettu toiseksi käsittelyajan tulostavoitteeksi että joulukuun keskimääräinen käsittelyaika olisi 9,5 kuukautta. Joulukuun käsittelyaika oli 10,4 kuukautta. Asetettuja tulostavoitteita ei saavutettu.

Tulosten ja laadunhallinnan osalta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta saavutti vuonna 2011 tyydyttävän tason (arvosana 3 ½).

3.2.3 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan henkilöstön määrä oli 69 vuonna 2011.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa on useamman vuoden ajan seurattu henkilöstön vaihtuvuutta ja koulutustarpeen suuntaamista. Lautakunnan tavoitteena on ottaa kaikkiin lautakunnassa työskenteleviin ammattiryhmiin työelämävalmennettavia ja vuonna 2011 työvoimapolitiisessa toimenpiteessä tai palkkatuetussa työssä olleet halukkaat työntekijät pystyttiin tavoitteen mukaisesti rekrytoimaan melko hyvin virkasuhteisiin.

Tulostavoitteena ollut henkilöstösuunnitelman laatiminen toteutui toimintavuonna.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä pysyi edellisvuoden tasolla ja oli keskimäärin 7,1 päivää vuonna 2011. Henkilöstön osaamisesta on huolehdittu järjestämällä koulutusta. Koulutuspäiviä toteutui 4/htv, mikä on yksi vrk enemmän kuin oli tulostavoitteena. Henkilöstön hyvinvoinnin tukemista jatkettiin liikuntaseteleitä tai vaihtoehtoisesti kulttuuriseteleitä tarjoamalla.

Vuoden 2011 aikana sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta ei siirrytty työkyvyttömyyseläkkeelle ja eläkkeelle siirtymisen keski-ikä (64 v.) säilyi ennallaan. Näiltä osin tulostavoite saavutettiin.



Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa jatkettiin lähtöhaastatteluiden käyttöä. Vuonna 2011 ei suoritettu työtyytyväisyyskyselyä, sillä se siirrettiin yhteistyössä työterveyshuollon kanssa vuodelta 2011 vuoden 2012 alkuun.

Henkisten voimavarojen hallinnan ja kehittämisen tulostavoitteet toteutuivat hyvin (arvosana 4)

4. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilinpäätös on raportoitu osana sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomus sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta sisältyy tilintarkastuskertomukseen sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2011.

Valtiontalouden tilintarkastusviraston 15.5.2012 päivätyssä tilintarkastuskertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2011 ei ollut huomautettavaa.

Toimintakertomus on hallintojaoston hyväksymä. Toimintakertomuksen raportointi on ollut pääosin kattavaa ja selkeää.

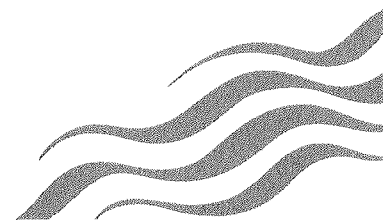
Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle on asetettu tuloskaudelle 2008–2011 saavutettavat tulostavoitteet. Vuosittain tarkistettavissa tulossopimuksessa sitoudutaan yhdessä ministeriön kanssa asetettuihin tulostavoitteisiin. Tulostavoitteiden asettamisessa ei ole kaikilta osin onnistuttu, sillä toiminnan tehostumisen arvioitiin vaikuttavan toteutunutta nopeammin käsittelyaikojen kehitykseen eikä lakimuutosten myötä tulleita lisäystä valitustenmäärässä ole osattu arvioida täsmällisesti.

5. Toimenpiteet, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle on vuosien 2009–2011 toimintamäärärahojen mitoituksessa otettu huomioon lisämäärärahaa ruuhkan purkamiseksi. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa toteutettiin loppuvuodesta 2008 vuoden 2010 loppuun 10 henkilön lisäys ruuhkan purkamiseen. Valtion vuoden 2010 IV lisätalousarviossa myönnetyn lisämäärärahan turvin lautakunta pystyi rekrytoimaan vuoden 2011 loppuun asti 10 vanhan lisähenkilön lisäksi vielä viisi uutta työntekijää ruuhkan purkamiseen.

Toimenpiteet, joita ministeriö edellyttää sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalta tulosten kohentamiseksi tai puutteiden syiden selvittämiseksi:

- Henkilöstön mitoitusta suhteessa käsiteltävien asioiden määrään seurataan tarkoin.
- Henkilöstön työhyvinvointia ja työuupumusta on seurattava ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin.



6. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää hallinnonalan tulosohjausta kohti sähköistä valmistelua ja yhtenäisempää raportointia.

Toimenpiteet, jotka ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voivat parantua:

- STM:n johdolla jatketaan vuonna 2012 valtiovarainministeriön kanssa sovittuja lakimuutoksia sekä valmistellaan muita toimenpiteitä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseksi.
- Kehittämistoimenpiteitä seurataan kolmen kuukauden ja käsittelyaikoja kuukauden välein.

Sosiaali- ja terveysministeri


 Paula Risikko

Kansliapäällikkö


 Kari Välimäki

JAKELU	Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta Ministeriön osastot Tulossopimusten sisäisten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit
TIEDOKSI	Valtiovarainministeriö Valtiontalouden tarkastusvirasto Valtiokonttori (Netra) Peruspalveluministeri Tarkastuspäällikkö

